

1700 (?) 579
682

Iesus, Maria, Ioseph, ab los Sants Patrons.

Cable

XVIII

P E R
DON ANTON DE
VALENTIA
A B
DONA MARIA IOSEPHA
DE BERENGVER.

Sobre lo efecte de la ocultació dels bens, que avien de fer efectiva la donació universal, que feu Ioseph Regas Ciutada Honrat de Barcelona à Dona Maria Trifsa sa filla, quant casa ab dit Don Anton, conssemblantment heretà de sos Pares.

A RELACIO.
DEL INTEGERRIM, Y DOCTE SENADOR
Domingo de Aguirre.

Notari Forès, y Cortell.

ENTRE la inmensitat de difficultats, que in facto se son ventilades, y provades, per Don Anton de Valentia, es estada la que ha aparegut al Senat, veurer, si la pretesa ocultació, escusaria la disputa, de tants altres caps, com se oferexen, y axi se à servir manar donar intelligencia, que *pro nunc*, solament se escrivès sobre aquesta.

A Obchint

M. Col. Cat

2 Obeint pues, se proposan algunas doctrinas, y despues se acomodaran al intent. Nostre docte Cancer *var. 3. cap. 17. à num. 516.* refereix. Que vn Cavaller *peraque li restàs que sustentarse en lo necessari,* pera à ell, muller, y fills, prevent vna exequció, se li avia de fer, ocultà molta part de bens mobles, or, plata, y alguns actes de censals, que rebia. Lo Acrehedor que xàs, y pretenguè fer capturar per dit respecte al Cavaller ocultant, obstantli lo Privilegi dels Militars, de no poder esser capturats per deutes civils, y respon Cancer à favor del Acrehedor, ab vna declaració, ò sentència del Senat, confirmada en causa de suplicació

3 Exten la dita doctrina Cancer, en vna Dona, ocultant bens en satisfació de sa dor, privilegiada no menos, que los Cavallers, en no esser capturada per deutes civils. Veritat es, que limita Cancer la dita amissió de privilegi, quant en la ocultació, no se excedex al necessari del sustento: perque en aquest cas solament restan los Acrehedors fraudats re, non consilio. Y asso in foro interiori solament, per no poder conseguir judicialment ~~to d. de legat dolo alimentis necessariis.~~ Doctrina per cert molt notable pera assegurar conciencias.

4 A Cancer se añadex Bolero de Decoctione Debitorum *Quest. 9.* que ha fet molt poch mes que transcriurerlo.

5 Deu tenir lloch altre Doctor nacional, que fou lo insigne Fontanella en lo *de Pabris clau. 4. gl. 18. part. 3. à n. 92. ad 96.* ahont hu, reputat per molt rich, feu donació vniversal à sos fills, reservantse lo vñdefruit pera testar, segons se trau del n. 95. venè despues de la Donació, ò manlevà vn censal pingue, lo comprador del censal, fet lo contracte, tingué noticia de la Donació dissimulada per lo venedor, quant venè lo censal, y obringuè lo Acrehedor en Judici, segons la Decisio de nostre Senat, que refereix dit Fontanella, que lluis lo censal, no obstant, que no hi avia pacte de redimir, ò millorar la obligació. Las paraulas de la Sentencia, se transcriuen, perque se auràn menester per las ponderacions. *Et Attento quòd sequuta morte dicta Marianne illius obligatio efficeretur inutilis, & inefi-*

ineficax, cum per dictam donationem constet, quod antefirmam dicti censualis, jam donaverat dicto filio suo, omnia bona sua, quo casu ob dolum, & fraudem inde resultantem justum est, ut condemnetur ad restitutionem pretij dicti censualis, & illud luen- dum.

6 Y antes de passar à altre Doctor, no se pot deixar Fontanella ubi sup. gl. 22. n. 25. & 26. ahont à vn usufructuari, que pera usufructuar, no se li demana cauciò, encara que la dega donar, lo que se deixa de demanar per cortesia, empero cessa la urbanitat, si vfa mal de la cosa, ò aliena, ò qualsevol altra causa; ab que com despres veurem, no sols per las ocultacions en termens rigurosos, sino latement presas, se perden los privilegis de las cortesias, que es lo blanch dels homens de honor, y axi tambe se perdan las reservas com los demes beneficis, cum hoc sit peccare in legem.

7 Als dits se ajusta Annæo Roberto Rerum judicatarum lib. 4. cap. 14. toto. Ahont se donà per dolòs vn Notari, que avia deixat vn censal à vn home, lo qual ne venè altre despres à different persona, obligantli tots sos bens, y dient que no feya altres mals, y lo Notari acrehedor primer, estipulà lo segon acte de venda, ab que consenti en la ocultaciò, y axi fou punit, que despres en concurs de Acrehedors, fou graduat despres del segon, essent primer en lo credit.

8 Molts altres casos se lligen en Novario de Datione in solutum sect. 3. quest. 23. 24. y 25. ahont tracta la materia del benefici de la insolutum datio, que se concedeix als Debitors, en sos casos, y la negà à aquells que contractan espenrançats del dit benefici. Porta Novario molts doctriñas, y exemplars, à aquex intent, y particularment diu en los numeros penultim, y vltim, que lo frau que se comet en dit fet, no sols danya, al qui lo contrau, sino tamde à son hereu: pero dexem aso per al Petitori, ahont veurè que pera la validitat de la Donaciò, basta la reserva ab initio encaraque despres se perda, majorment quant es per culpa del Donador, com en lo nostre cas per culpa de Regas, ocultant, simulant la veritat, y mal vsant, com tot consta en Procès.

4

9 Apareguè à Novario, ser diffusíssima esta materia, com sia Brocardica, y aixi ho entenen tots los Doctois, y es vist aixi, q̄ lo frau no pot aprofitar à aquell qui lo comet. Suelves *conf. 1. conf. 56. n. 11.* y aixi passa Novario à fer vna Questio, que es la 24. y dubta, si al Debitor dolòs li competeixē los altres Beneficis, aventli negat ja lo de la insolutum datió, y diu que tambe respectivamēt se li negan los altres, com son lo de *Ne egeat*, lo de fer cessió de bens, lo de aquell que contrau sabent que no pot pagar com jals avem vist dalr, lo benefici del Capitol *Odeardus de solutionibus*: lo de aquell, que essent Clergue, se fa secular, lo de poder variar de for, y altres: tots aplicables al nostre cas, pero sobre tots, los dos, que refereix en la dita *Quest. 24. en lo nu. 7.* y de ells lo vltim, que es de vn Sogre.

10 Tenia vn home la filla pera casar, feuli enfa de vn dot pingue, no tenint hazienda pera satisferlo, aguda rahó de sas obligacions, y del que necessitava pera la decencia de sa casa, y en la conformitat que publicà lo dot, promete aquell à son gendre, que ab eixa obligació se esposà. Passà lo festiu de la Boda, y vingueren los gемеchs dels contants. Escusavas lo Sogre, ab sa moral impossibilitat de cumplir lo promes; replicava lo Gendre ab lo dol de la paraula, y obligació seguida, en virtut del que, fou negat al Sogre lo Benefici *Ne egeat*. Allega Novario à aquest intent, molts Doctois, pero vista la lley tot es superfluo.

11 Es lo Text la *l. penultima de juredorium*, ibi: *Si de dote promissa agatur, non oportet in quantum facere potest, condemnari eum qui promisit. Paulus. Imò quod ad extraneum attinet, semper hoc verum est. Cæterum si manente affinitate, dotem promissam gener à socero petat: utique in quantum facere potest, socer condemnabitur. Si dirempto matrimonio, ex causa, & persona, id tribuendum puto. Quid enim si Socer specie futuræ dotis induxerit generum, & cum sciret, se præstare dotem non posse, id egerit ut genero insidiaretur?* Vejas la glosa de Acurcio, y trobarà lo que vol dir la paraula *insidiaretur* ab lo p̄r, y interrogació,

gació, que si la avia de expendir en la Schola, admetria molta dilatació, ja previnguda, quant pera la Practica sobra Fontanella de Pactis claus. 7. gl. 3. part. 11. uu. 22.

12 A la contextura del referit text, y à sa limitació en cas de Dol, y pera escarmentar los Dolosos, vejense los DD. à mes dels vulgars en la Theorica, que son los Repetents, la dita l. Penultima à Schifordaguero lib. 3. tract. 2. Quest. 7. Ortega ad Labeonum pag. mihi 369. cum seqq. y en la Practica al dit Novario de Datione insolutum sect. 3. quest. 23. 24. y 25. Pascaligio ad Franchis Controvers. inter Episcopos, & Regulares num. 788. cum seqq. pag. mihi 227. y los per ells allegats copiosament, que son columnas enteras, sens los que se poden veurer en Bargalio de Dolo passim.

13 Podrias dubtar del Dol de Regas: perque deguè tenir alguna rahò, que no se alcança pera ocultar, y simular, y per lo que se dirà: pero lo noble, y docte, mi Don Pedro de Amigat en sas eruditissimas Decisiones en la 11. n. 34. reprova las clandestinitats, de calitat, que etiam in licitis, las te per delictes paraulas son formals de tan gran Senador, y aixi si algu deya que era diner seu, per ser del vdefruit, que se reserva, pijore perque ho podia dir, y no obstant te molta difficultat, majorment aventlos mesclats ab las cent dobles, que tenia dels fills de Don Anton, com confessa en son testament, y sic lo que sic ay tantas rahons de aver incidit Regas en la desatenció ab que obrà, que lo fan inexcusable en tot lo que à obrà.

14 Primò, perque no se pot negar la ocultació provada en Proces, sens poderla colorar, ni ab necessitat propria, y menos de la hereva: que fa, pues estava sa neta molt acomodada, y los germans de la hereva, tots estan pera pendrer estat.

15 Secundò, perque la ocultació, fou à vista; de fer aranzel de sa hazienda en lo testament, y dissimular lo diner, fou duplicar lo delictè, lo hun en la ocultació, altre en la taciturnitat, ad tradita per Rubeum de Buxeto de cõfusione jurium cap. 18. num. 6.

16 Tertiò, perque no sols ocultà or, y plata sino tots los
llibres

6
 llibres de sa hazienda, y actes de censos, y censuals, lo que com en ells aparega *de juribus, & actionibus*. Fontanella *de pactis claus. 4. gl. 21. part. 2. n. 50.* exclou la rahò insubstènt del vïdefruit, com tot se perdut per la ocultaciò.

17 Quarto, perque etiam ab lo que se à trobàt ocultat, y demes que apar; no basta la hazienda de Regas, à pagar los mals que fa, y corresponsions, y lo que resta devent dela dot de sa muller, que foren onze mil lliures, y dos mil de escreix, y lo que ha deixat de pagar à sos acrehedors despres de feta la donaciò, y heretament.

18 Quintò, perque no sols decebe Regas à sa filla, nets, y gendre sino à sos consogres que correspectivament heretaren, y aixi à de suplir lo Senat la falta de Regas. Com la reserva sempre se aurie de regular à que lo heretament no fos inútil, deduint lo argument à natura reservationis Schenardo *Conf. 55. à nu. 27.* y aixi com la donaciò no pot fer inútil la reserva, tampoch la reserva no pot fer inútil la donaciò, sino que sobre aquest punt nons à dubràt encara lo Senat.

19 Sexto, perque ~~avent cobràt~~ Regas sinccentas lliuras de preus de censals lluits de la hazienda de Manresa, que no era sua, ni se pledeja, ni te res que fer ab la donaciò, diguè en son testament, que nols avia poguts resmerçar, y constarà in causa, que Regas feya per sa casa censals, que esta part va pagant à Don Anton Sanjust, y altres: y *mentiendo*, tambe se comet Dol. Rubeo de Buxeto vbi supra n. 8. Vela *Disert. 38.* y te lo no dir veritat, los mateixos effectes que la ocultaciò, com dalt se à vist, ab los exemplars.

20 Septimo, per altres innumerables fets, dels quals consta en Proces: com ara, lo anar per la ocultaciò, totas las cosas à mal cap, que diuhen; perque al diner, que à denúciat lo Noble Dó Pedro de Torrellas, y plata, falta major quantitat com se preten, y es inverosimil, que Regas no tinguès si quiera vn Real de vuit, y lo diner trobat se es convertit, en lo queno podia, ni devia fer Regas, ni altre persona, disminuint la substancia de que se avia de sustètar la reserva, que era lo que avia de
 ajudar

7
 ajudar al Donatari en pagarla, y primer era pagar lo q̄ devia Regas, q̄ los Pobres del Hospital: fraudāt als descendents, y à los confogres, del q̄ avian capitulāt; fent inutil la donació, y de que se tenian de fer las deu mil lliuras de la reserva pera entrar en possessiò, si Regas lleva los medis pera cumplirse? no se à vist que se admeta, que los hereus, donataris, ò altres successors cumplan, los mandatos, ò disposiciõs irrationables, Parladorio lib. 2. rer. quotidianarum cap. fin. 1. parte S. 9. pag. 149. colum. 1. Gratia. Discep. 220. n. 34. y de que se avia de pagar la funeraria, y be per las Animas, si à la pretesa hereva, ò reserva, no se li avien de donar los bens ocultats, pera convertirlos en lo sobredit? y de que se avian de satisfer, ò per millor dir cõpensar los censals que Regas doná en dot à Dona Meria Teresa sa filla que no eran seus, sino de la heretat de Culla, sino es ab lo que Regas tenia ocultat? com altrament tot era aniquilar la donació?

21 Dirà la part altra tal vegada, que la *l. fin. de edicto Divi Adriani*, no admet estas rahons que evertexen, ò dilaten la possessiò à la hereva escrita.

22 Respondetur, que provantse en continent, no se repellexen, doctament lo Señor Don Bonaventura de Tristany y tots los Doctors, y aixi per estar tot provat en Proces, te de pendrer paciencia lo prerès hereu escrit: perque tenetur ex dolo Defuncti, sens poder tractar, de si à de ser posat en possessiò: perque axo es dels merits de la propietat, en la qual, y en tot ha de subcumbir cum teneatur ex dolo Defuncti, Bargalius de *Dolo. lib. 2. cap. 7. à n. 2.* vejas al intent de tot lo present Paper, la *l. fin. de Rei vindicatione*, ahont trobaràn ab breus paraules, las difficultats que forsan podrian voler fugir, que no es possible. Y en tot cas seria resoldrer en lo possessori, lo que privativè es del Petitori, y tant en vn cas com altre, han de tenir repulsa: perque, *ex tanto Dolo, & inauditis calliditatibus. fructum nemo consequitur. l. ne ex dolo de dolo, & l. 25. Cod. delegatis. Sic cenſeo. Salvo &c.*

V A L E N T I A.

